

I livsåskådningskunskapen bedöms förutom de studerandes faktakunskaper även hur förmåga att förstå livsåskådningsfrågor utvecklas och deras förmåga att granska och uttrycka livsåskådningssteman mångsidigt, skickligt och kreativt. Livsåskådningsfrågor är ofta personliga, men underlaget för reflektionerna kring dem utgörs av de intellektuella dygderna: kritiskt tänkande, konsekvens, entydighet och systematik. I bedömningen och beskrivningen av olika livsåskådningar, värderingar och föreställningar värdesätts tolerans samt förmåga att beakta olika synvinklar och andras synsätt.

Ett svar i livsåskådningskunskap kännetecknas av följande: kunskap, förståelse, tillämpning, analys, syntes och bedömning. Dessa kännetecken på ett gott svar följer dels på varandra och går dels in i varandra.

Kunskap: faktakunskap och begreppskänedom; ihåtkomst av fakta är inte lika central som en korrekt användning av begrepp, begreppskänedom och känedom om begreppens inbördes förhållande.

Förståelse: förekommer i många former: förmåga att uppfatta det centrala i frågan, att uppfatta sak- och betydelsesammanhang, att uppfatta frågans kontext (livsåskådningsmässig, samhällelig, kulturell, vetenskaplig, historisk e.d.).

Tillämpning: förmåga att beskriva genom exempel, att utnyttja det stoff som ingår i frågan i något saksammanhang.

Analys: förmåga att redogöra för frågans struktur, en mångsidig och mångfasetterad redogörelse för fenomen och helheter, innehållet i svaret är strukturellt balanserat och logiskt.

Syntes: förmåga att dra slutsatser, och till en helhetsmässig granskning.

Bedömning: förmåga till kritisk bedömning och ställningstaganden som stöder sig på välgrundade argument.

I bedömningen av livsåskådningskunskapen kan man använda den s.k. SOLO-modellen (Structure of the Observed Learning Outcome). I den indelas svaren i fem olika klasser. Ett svagt svar motsvarar den s.k. förstrukturella nivån. Svaret innehåller lite faktakunskap och frågan har eventuellt missuppfattats. Det finns inget klart samband mellan frågan och svaret. På denna nivå förekommer tre olika svarstyper: för det första förnekande (den studerande anser att frågan är dum och vägrar fördjupa sig i den genom att besvara med "vet ej"), för det andra tautologi (den studerande svarar enbart med det som framgår i själva frågan) och för det tredje gissning (den studerande svarar vad som råkar falla honom in).

Enstrukturella svar innehåller ett relevant moment. Det finns ett logiskt samband mellan frågan och svaret, vilket antyder att den studerande har förmått hålla frågan i minnet när svaret skrevs. Stoffet är dock fragmentariskt.

Den tredje nivån är mångstrukturell. Svaret innehåller flera relevanta moment, men de är inte knutna till varandra, vilket kan göra att svaret blir en uppräkningslista. På denna nivå kan två svar på samma fråga innehålla samma fakta, men komma till olika slutsatser.

Ett balanserat svar kännetecknas av förmåga till induktiv slutledning utifrån undervisat stoff. Svaret innehåller de viktigaste data, och de är knutna till varandra enligt någon princip. Svaret bildar en koherent helhet, som förklarar problemställningen i frågan. Det kommer dock inte upp till en generell nivå kopplat till större sammanhang utan är knutet till konkreta erfarenheter.

I en fortsatt abstraktion ingår för frågan relevant stoff som är relaterat till varandra, och dessutom hypoteser. Skribenten använder deduktion och induktion och kan även generalisera till möjliga situationer. Slutsatserna har lämnats öppna eller så presenteras logiskt möjliga alternativ. Svaret kan innehålla någon förklarande abstrakt princip, som inte ingår i undervisat stoff, slutledning utgående från denna princip och prövning av slutsatsen på givet stoff. Dessutom kan svaret innehålla resonemang kring en analog situation eller ett analogt förhållande.

De olika svarsnivåerna kan poängsättas enligt följande: ett sex poängs svar på en förstrukturell nivå med 0–1 poäng, enstrukturellt svar 1–2, mångstrukturellt svar 2–3, balanserat svar 3–5 och ett svar med fortsatt abstraktion 4–6 poäng. I poängsättningen av uppgifter som är uppdelade i a, b eller c tillämpas beskrivningarna av svarsnivån separat för varje delfråga. Den sammanlagda poängsumman för varje del divideras sedan med antalet delfrågor.

Av uppgiftsbeskrivningen framgår om svaret förutsätter ett perspektiv som innefattar andra läroämnen. Det sker genom att examinandens t.ex. uppmanas ge exempel från ett givet område eller behandla frågan ur något annat läroämnes perspektiv. En ämnesöverskridande behandling av en uppgift är förknippad med något av de högre poängtalerna.

Anvisningarna för poängsättning av enskilda uppgifter www.feto.fi